

nou / --- / lo rem puja y baixa, la *llanxa camina* / ---», Pitarra (*Gra i Palla*, en *Gat. i Singlots Poètics* II, 214); veg. encara BDC XII, 43 i gravat p. 90. Vegeu les dades internacionals i la demostració detinguda de l'etimologia en el DCEC.

DERIV.: *Llanxada*. +*Llanxeta*, Pitarra supra. *Llanxer*. *Llanxó*. *Llanxota*.

Llaona, V. *llegó* *Llaor*, V. *lloar* i *llavor* *Llapa* moHusc i pegadella, mots de catalanitat suspecta, pròpiament castellans, per als quals, veg. DCEC, LAPA I i III

LLAPASSA, i en forma més alterada (*l*)*aparassa* i *repalassa*, nom d'una planta de les compostes, també dita *bardana*: com el cast. *lampazo*, basc *lapa(i)tz*, oc. mod. *lapparasso* i altres noms romànics de la mateixa planta, sembla ser provinent del ll. LAPPACEUS 'relatiu a la llapassa', derivat de LAPPA, nom de la planta en llatí, però en part hi ha hagut confusió amb el grecollatí LATHIUM 'agrella'. □ 1.ª doc.: *lapassa* fi S. XIV, *lapparassa* 1433, i el derivat *Lapaceres*, 1168.

Hom assenyalava *lapassa* «*Arctium Lappa* L.» en una versió de l'herbari llatí de Màcer, atribuïda a la fi del S. XIV (o c. 1400), *EstRaramon* v, 52. En l'*InuLC*: «*gra de lapparassa*» en doc. de 1433. I un derivat de la torma (*l*)*lapassa* contingut en «*De Decimis de Lappaceres*» ja el 1168; aquest sembla correspondre a «*ladacera*: planta de la família de les malves, que fa unes floretes morades»; i «*llepassera*: herba dolenta: viniebla» que el DAG. reporta de Pollença i de Menorca (cf. encara *AlcM*, s. v. *llapassera* i BDC XVII, 31, *llepassera*). En OPou «*llapasses*: lappa minor, xanthion (*ThPu.*, ed. 1575, p. 50); en el DT. (1670) «*labaca* o romassa herba: lappathum rumex».¹

He anotat el nom d'herba *lleparassa* a les Corberes i en el Maestrat (*l*)*eparasa* Estagell 1960, *l*)*eparases* Vilafranca del M. 1961; i almenys del segon lloc tinc nota que la vaig veure i em semblà igual a la que coneixia dels Pirineus com *croca* o *torba* (*torpa*): que corresponen al gènere *Verbascum*. Però també tinc anotat, i he vist, *repalassa* a muntanyes del Nord i del Sud: a Ares del Maestre (en el vessant que baixa del poble i de la Mola cap a Migdia, 1961), a St. Aniòl de Finestres (1968) i a Llanars de Camprodon (1935) i d'aquells dos llocs tinc nota d'haver-la vista igual que la torpa, i del darrer, que era silvestre i «en forma de col petita». JTeixidor-Cos (1879), per al *Xanthium Strumarium*, cast. *bardana menor*, recull «cat. *repalassa* o *rapalassa borda*, *llapassa* o *llapasser bord*, *escorpins*»;² DAG. «*repalassa*, planta espinosa; exemple: m'ha pegat i jo m'hi he trobat com una *repalassa*», «*repelassa*: planta de fulla ampla i peluda, que té una espiga grossa al mig i fa flors morades» (Vila-torta, Vall de Ribes).

Quant a la identificació popular de les plantes i dels noms vulgars, les indicacions són concordes: el DFa iguala la *llapassa* i la *repalassa* amb la bardana ('*Arctium lappa*'), si bé discernint-ne la *repalassa borda* = *blenera* ('*Verbascum*'), i la *llapassera* = *maneuila* ('*Cy-*

noglossum pictum'), que encara que siguin de famílies diferents hi ha semblances que fan que el poble les confongui; Colmeiro (*Enum.* III, 375) reporta per a l'*Arctium lappa*: cat. *llapassa* (Olivères, a. 1839), *lleparassa* (Benedicto, a. 1866) i *repalassa* (Foix, 1842); Serradell *repala(s)*a «bardana, *Lappa minor*» (*Sota Terra*, Club Muntanyenc I, 127). És veritat que en Cavanilles només veig *llapases* com a '*panicum verticillatum*' (junt amb el '*panicum viride*' *panissola verda*, que en el seu sistema botànic corresponen a la classe III, *Triandria: Observ.* II, 324).

En els nostres Pirineus centrals i occidentals tenim formes de terminació diferent: «*repelada*: planta espinosa que posen en els caus de les rates per agafar-les» a Bagà, DAG., i amb l'altre arranjament de les primeres consonants, paral·lelament a *repalassa/llaparassa*, tenim *lleparada* (o *llap-*) cap a Ribagorça: vaig veure *leparada* a la baixa Vall de Boí, que anotava com «herba de fulles enormes» (i ja llavors identificava amb la *repalassa*, Barruera, 1953), de nou *leparada* el 1968 («cospi») i el 1970 a les altes muntanyes damunt Boí; a Benasc «*llaparada*: una hierba medicinal de uso externo: no le dignes al dotó que te han posau *llaparades*» (Ferraz, 72). Quant al més simple *llepassa*, no en tinc altre informe oral que el que em donaren a Atzeneta del Maestre, sense veure-la, a propòsit del NL collectiu *Llepassar* (1961).

No reproduiré ací la informació interromànica que aplego en el DCEC, LAMPAZO, sinó en línies generals i afegint-hi quelcom ací i allà. A l'Alt Aragó tenim *lapparaza* «herba de fulles amples que els porcs mengem» a Bielsa (Casac., BDC XXIV, 13), però *lapába* «mala herba que punza» a Ansó, Echo i Aragüés (RLiR XI, 233); també hi hauria *lapparasa*, -aza, citat per Colmeiro de Loscos-Pardo (Alcanyis, 1867), i *lapparaça* en el llibre castellà de Vicente Burgos (c. 1490, 7.63).³

Altament el nom cast. és *lampazo*, masculí, que ja figura en tres fonts de 1475-95 i en d'altres del S. XVI (entre elles el savi botànic Laguna), i una vegada *lapaz*, que sembla ser el mateix, a la fi del XIII, i *alabaça* traduït (1399) el b. ll. *lapacia* de la *Confessio Amantis* de Gower (que hom ens explica, p. 392, com «la grande, acedera, rumex acetosa»). Del castellà pogué passar *lampázo* a l'àrab granadí de PALC. En formes més independents de la castellana: mossàrab *lapáza* (Abenalqassar, † 1104, com a nom d'una planta que s'adhereix a d'altres); i, d'altra banda, el basc *lapaitz* «lampazo» (anav., guip.), *lapatz* (bisc.), *lapatx* (bisc., anav.).

En llengua d'oc hi ha formes molt semblants a les catalanes, *lapparasso*, *rapalasso* etc., de les quals dona detalls el FEW (v, 172a). Notem especialment, en el Roergue, *lâpârasso* i també *lâpás* i *pâtâlafo* «bardane» (Vayssier, s. v. *lop-*, *pot-*); en el Bearn *lapasse* «bardane» (Lespy), al qual afegeix Palay, en segon lloc, *lapasse* i *palasse* «bardane (arctium) i el fruit *lapasset*».

En castellà i mossàrab hi ha, però, formes sense el sufix adjectiu o aparentment augmentatiu -ACEUM, o bé amb sufix diminutiu: cast. *lapa* (DAut.), nav. *lapa*,